

Kako so se in smo se izobraževali za železarske poklice

Ime šole, v kateri sem se izobraževal in kjer sem kasneje poučeval, se je z razvojem spreminjalo od ustanovitve leta 1938 do danes: Železarsko strokovna nadaljevalna šola Kranjske industrijske družbe s pravico javnosti, Metalurška industrijska šola (MIŠ), Železarsko izobraževalni center (ŽIC), Center usmerjenega izobraževanja (CSUI), Srednja šola Jesenice.

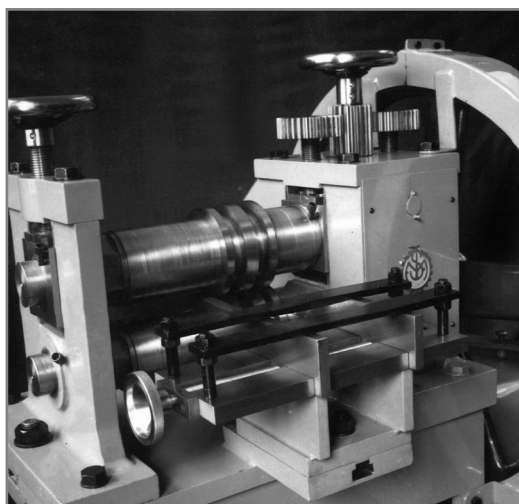
Želazarsko izobraževalni center leta 1981 (Fototeka GMJ)

Ker je bil moj članek o zgodovinskem razvoju strokovnega izobraževanja z naslovom Strokovno poklicno, srednje in višje izobraževanje kadrov za potrebe gospodarskih in splošnih dejavnosti v Srednji šoli Jesenice (od leta 1926 dalje) že objavljen leta 2004 v Jeseniškem zborniku (na straneh od 97 do 108), naj v nadaljevanju opišem današnje stanje, spomine na oddelek za izobraževanje ob delu in na prvo kabinetno učilnico (risalnico) pri nas.

Sedanji center Srednja šola Jesenice izobražuje za naslednje poklice: pomočnik v

tehnoloških procesih (dvoletni program), mehatronik / operater (triletni program), strojni tehnik (4-letni program), srednja medicinska sestra / srednji zdravstvenik (4-letni program), vzgojitelj predšolskih otrok (4-letni program), administrator (3-letni program) z nadaljevalnim programom ekonomski tehnik (2- letni nadaljevalni program, skupaj 5- letni program).

V obdobju med letoma 1938 in 1980 pa so izobraževali za naslednje poklice: livar, kalupar, talilec, valjavec (vroči, hladni), žičar, kovač, metalurški tehnik, (Metalurška fakulteta, 1. stopnja), ing. metalurgije, strugar, orodjar, orodni ključavničar, varilec, vodovodni inštalater, električar (jaki tok), inštrumentalec, strojni tehnik. Praktični pouk je potekal v šolah in v delovnih organizacijah. Danes kadroviki ugotavljajo, da imajo

Izdelek učencev MIŠ leta 1962 (Fototeka GMJ)

Vajenec-varilec leta 1962 (Fototeka GMJ)

učenci poklicnih in tehniških šol premalo praktičnih znanj. Naš center pa je dobro sodeloval z Železarno Jesenice in drugimi delovnimi organizacijami po Gorenjski.

Oddelek za izobraževanje ob delu, ki se je 1960. priključil izobraževalnemu centru, je do leta 1975 imel izobraževalne akcije za Železarno Jesenice, po letu 1975 pa je izobraževanje razširil po vsej Sloveniji. Oddelek je poleg izobraževanja na delovnih mestih vodil tudi ekskurzije po železarni ter izvajal tečaje za viličarje, žerjavovodje, težko mehanizacijo, minerje, tečaje tujih jezikov, izpite iz varstva pri delu, tečaje za

termično obdelavo, varilstvo, livarstvo itd. Ko je na Jesenicah še obratoval plavž, je bil izdelan poseben učni program s testiranjem za vroče minerje, ki smo ga izvedli na Jesenicah in v Zenici. Naš oddelek je v sodelovanju z gorenjskimi delavskimi univerzami izvajal strokovna izobraževanja po celotni Gorenjski, v Domžalah in v Litiji. To je bilo predvsem zaradi izkušenih strokovnjakov iz železarne. Oddelek je po l. 1980 prevzel organizacijo in izvedbo izpitov izrednih učencev za redne šole v centru. Prevzel pa je tudi izvedbo večernih izrednih oblik poklicne in tehnične šole. Oddelek sem vodil med letoma 1975 in 1995 kot vodja oddelka za izobraževanje odraslih.

Moja izobraževalna pot me je vodila v triletno poklicno šolo, kjer sem se izučil za strugarja. Nato sem ob delu končal štiriletno tehnično šolo metalurške smeri, ki je bila na Jesenicah pod okriljem ljubljanske Tehnične šole. V času šolanja sem dve leti delal v vzdrževanih obratih Javornika III, mehanična delavnica, potem kot srednji konstrukter v tehniškem biroju Železarne Jesenice. Po odsluženem vojaškem roku sem leta 1960 prišel na Metalurško industrijsko šolo (MIŠ) na mesto strokovnega učitelja za tehniško risanje in strojne elemente.

Idejo o kabinetni učilnici (risalnici) sem zasledil v nemški literaturi. Ko pa mi je vodja učnih delavnic, Zvone Labura, omenil, da ima šola 40 risalnih desk formata A1, sem pričel z realizacijo ideje. Z direktorjem Maksom Dimnikom in ravnateljem Branimirjem Lovrenčičem smo se dogovorili, da za prvo kabinetno učilnico pri nas uporabimo večjo učilnico, v kateri je prej imel svoje prostore kemijski laboratorij Železarne Jesenice. Pripravil sem načrt postavitve, elektro in strojne instalacije ter opreme. Pod vodstvom učitelja praktičnega pouka, Ljuba Kokošinka, smo z učenci 3. letnika izdelali potrebno elektro instalacijo in predpisano razsvetljavo (3 vrste svetil nad risalnimi deskami). V učilnico smo postavili 36 risalnih desk formata A1, izdelanih v tovarni Idro Celje. V sodelovanju z gradbenim oddelkom Železarne Jesenice so po mojih načrtih izdelali 10 omar za manjša učila, modele, zidne liste in vaje, 3 večje odprte omare za kovinske modele, višji kateder (3 m x 2 m x 0,5 m), večjo dvodelno tablo in vodno instalacijo z lijakom. Pri izdelavi učil so sodelovali učenci poklicne in tehnične šole. Z njimi smo izdelali potrebne tabele, zidne liste in modele (lesene, kartonske, kovinske), v železarni pa »na haldi« (iz odpadnega železa) nabrali razna ohišja, zobata kolesa, ležaje, sklopske osi, gredi in drugo. Vse dele smo očistili in prelakirali. Tako izdelana učila smo v risalnici, kabinetu, uporabljali pri poučevanju strokovnih predmetov kot

pripomočke, učila za ponazoritev, za boljše razumevanje učne snovi. Nekatera učila so se uporabljala tudi pri testnih vprašanjih. Ta učila smo menjavali in dopolnjevali. Tako smo klasičen pouk v razredu spremenili v kabinetni pouk, ki so ga imeli učenci v šolskem urniku. Učilnico pa so že kmalu poimenovali kar kabinetna učilnica. Ogledalo si jo je več predstavnikov drugih slovenskih poklicnih šol. Ko nas je obiskal predstavnik tovarne Idro Celje, nam je v pohvalo podaril veliko rezervnih delov za vzdrževanje risalnih desk. Tudi ravnatelj šole je bil navdušen. Velikokrat me je spraševal, kako bi znanje ob zaključku poklicne šole združili. Prišel sem na idejo, da bi za 3. letnik vpeljali nov predmet, ki bi se imenoval poklicna tehnologija in bi združeval znanja iz tehničnega risanja, o strojnih elementih, tehnologiji materiala, tehnologiji obdelave in o strojnem računstvu. Nov učni predmet je potrdil strokovni svet in minister za šolstvo. Predmet poklicna tehnologija je postal del učnega programa v 3. letniku poklicnih šol in zaključnega izpita v vseh poklicnih šolah Slovenije.

V nadaljevanju smo risalnico opremili še s kopirnim strojem na amonijak za razmnoževanje tehničnih načrtov in s strojem za razrezovanje. S skupino učiteljev in učencev smo prevzeli še predelavo načrtov, kopiranje in zlaganje načrtov po JUS standardih in spenjanje načrtov v mape za Železarno Jesenice (valjarno, Blooming Steckel) in Iskro Blejska Dobrava (kopiranje telefonskih central). Za ta dela so učitelji in učenci dobili primerne nagrade. Tako je bilo učencem omogočeno, da so svoja znanja dopolnjevali in širili. Kar nekaj teh učencev je nadaljevalo študij na Univerzi v Ljubljani, na Strojni in Metalurški fakulteti, do najvišjih stopenj. Pet učencev iz te skupine je v poznejših letih odprlo svoje konstrukcijske biroje po Sloveniji (Ljubljana, Gorica, Jesenice). Pri vsem tem sem se tudi sam izpopolnjeval in študiral naprej. V tem obdobju sem zaključil študija na Pedagoški akademiji v Ljubljani in na Strojni fakulteti ljubljanske univerze z diplomo iz področja elasti plasti mehanike. Opravil sem vse pedagoško andragoške izpite z ocenjenimi učnimi nastopi na Poklicni šoli v Litostroju in strokovni izpit.

Leta 1995 sem se upokojil s polno delovno dobo. Že zaposleni nekdanji učenci, ki so šli skozi naše izobraževanje, so moje delo cenili in me predlagali za občinsko nagrado. Občinski svet Občine Jesenice je na 37. seji, 28. 2. 2002, sprejel sklep, da mi podeli plaketo za delo na področju šolstva na Jesenicah.